

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ШАБЕЛЬНИК ПРОТИ УКРАЇНИ (№2)»
(CASE OF SHABELNIK v. UKRAINE (no.2))
Заява № 15685/11

Стислий виклад рішення від 01 червня 2017 року

11 липня 2002 року Житомирський обласний апеляційний суд (далі – апеляційний суд) як суд першої інстанції визнав заявника винним у викраденні малолітньої, пограбуванні і вбивстві, та призначив йому покарання у виді довічного позбавлення волі. У своїй касаційній скарзі заявник стверджував, зокрема, що його обвинувачення ґрунтувалося виключно на зізнавальних показаннях, отриманих від нього як свідка. 10 жовтня 2002 року Верховний Суд України (далі – ВСУ) залишив вирок апеляційного суду без змін.

Європейський суд розглянув це кримінальне провадження у першій справі заявника («Шабельник проти України» («*Shabelnik v. Ukraine*», заява № 16404/03, від 19 лютого 2009 року). У своїй першій заяві до Європейського суду заявник, зокрема, стверджував, що його право на справедливий судовий розгляд було порушено, оскільки його засудження ґрунтувалося на зізнавальних показаннях, отриманих від нього під примусом і за відсутності захисника.

19 лютого 2009 року Європейський суд ухвалив рішення у справі «Шабельник проти України» та встановив порушення пункту 1 і підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція). Розглянувши скарги заявника за статтею 6 Конвенції, Європейський суд вказав на ряд недоліків під час досудового розслідування та судового розгляду справи заявника, та дійшов висновку, що обвинувальний вирок щодо заявника вирішальною мірою ґрунтувався на зізнавальних показаннях, отриманих з очевидним порушенням його права на захист.

Заявник, посилаючись на рішення Європейського суду від 19 лютого 2009 року, подав до ВСУ клопотання про перегляд його справи. Прокурор також подав до ВСУ подання про перегляд справи заявника та просив змінити вирок апеляційного суду і ухвалу ВСУ від 2002 року, виключивши з доказової бази цих судових рішень протокол допиту заявника як свідка та протокол слідчого експерименту, складені в рамках провадження щодо вбивства.

09 вересня 2010 року ВСУ розглянув справу заявника у касаційному порядку і ухвалив рішення, яке ґрунтувалося на тих самих доказах, що і вирок апеляційного суду від 2002 року. ВСУ дійшов висновку, що окрім порушень, які призвели до визнання зізнавальних показань заявника недопустимими і, відповідно, видалення їх з доказової бази, жодних інших порушень кримінально-процесуальних норм не було.

У 2011 році заявник знову звернувся до Європейського суду. Він скаржився, що ВСУ під час нового розгляду його справи в касаційному порядку порушив різні положення статті 6 Конвенції. Європейський суд вирішив розглядати скарги заявника за пунктами 1 та 3 статті 6 Конвенції.

Розглянувши скарги заявника, Європейський суд вказав, що хоча в результаті нового розгляду справи ВСУ виключив зізнавальні показання заявника із доказової бази, своє рішення аргументував рештою доказів, щоб підтвердити його винуватість у вчиненні вбивства, зокрема висновком психіатрів, який є лише документом про психічний стан здоров'я особи і не може містити припущення щодо її винуватості у вчиненні злочину. Більше того, ВСУ визнав за доцільне покластися на досить неконкретні доповнення експертів, зроблені в іншому контексті, для встановлення факту вчинення вбивства заявником.

Враховуючи вищезазначене, Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику у справах щодо України, дійшов висновку, що обґрунтування нового рішення ВСУ і касаційне провадження у справі заявника не відповідало вимогам справедливості, і констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. Оголошує заяву прийнятною;
2. Постановляє, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції;
3. Постановляє, що:
  - (а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
    - (i) 5 000 (п'ять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися;
    - (ii) 6 000 (шість тисяч) євро компенсації судових та інших витрат і додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику;
  - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати і до якої має бути додано три відсоткові пункти;
4. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ТОНЮК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF TONYUK v. UKRAINE)
(Заява № 6948/07)

Стислий виклад рішення від 01 червня 2017 року

16 липня 1996 року рішенням виконавчого комітету Яремчанської міської ради (далі – виконавчий комітет) місцевій церкві було передано земельну ділянку для влаштування сільського кладовища поруч із будинком заявниці. У зв'язку із цим заявниця неодноразово зверталася до різних органів влади зі скаргами на те, що відстань між її будинком та кладовищем становила менше 300 метрів, передбачених законом як санітарно-захисна зона.

14 вересня 2000 року санітарно-епідеміологічна станція м. Яремче винесла постанову про заборону експлуатації цього кладовища. Рішенням виконавчого комітету від 30 серпня 2001 року було заборонено проведення захоронень на кладовищі. Проте 25 червня 2002 року виконавчий комітет скасував це рішення.

Починаючи з 2002 року заявниця неодноразово зверталася до Яремчанського міського суду Івано-Франківської області (далі – міський суд) із позовами щодо незаконності розміщення кладовища на ділянці поблизу її будинку, а також із вимогою відшкодування їй нематеріальної шкоди за завдані страждання.

Рішеннями від 16 січня 2003 року та 18 березня 2004 року міський суд зобов'язував виконавчий комітет заборонити проведення захоронень на кладовищі, а вимогу заявниці щодо відшкодування шкоди відхилив. Для виконання вказаних рішень суду були відкриті виконавчі провадження, проте у зв'язку із неможливістю їх виконання, зокрема оскільки міська рада відмовлялася голосувати проти поховань на кладовищі, у подальшому їх було закінчено.

Пізніше заявниця звернулася до міської ради із проханням пересилити її родину в інший будинок, проте на той час у міста не було відповідних коштів. З 2011 року поховання на території кладовища припинилися.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниця скаржилася за статтями 6, 8 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку із невиконанням національними органами влади остаточних судових рішень, якими було заборонено проведення поховань на кладовищі біля її будинку. Європейський суд вирішив розглядати скаргу заявниці за пунктом 1 статті 6 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявниці Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі було порушення статті 6 Конвенції з огляду на невиконання рішень національних судів від 16 січня 2003 року та 18 березня 2004 року, ухвалених на користь заявниці. Європейський суд, серед іншого, вказав, що періоди невиконання рішень національних судів у цій справі тривали вісім і сім років, що є значним періодом часу. Крім цього, Європейський суд вказав, що органами влади не було прийнято жодних офіційних політичних рішень для запобігання використанню кладовища для майбутніх поховань.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* прийнятною скаргу щодо невиконання судових рішень, ухвалених на користь заявниці;
2. *Постановляє* одноголосно, що було порушення статті 6 Конвенції;
3. *Постановляє* шістьма голосами проти одного, що немає необхідності розглядати скаргу за статтею 8 Конвенції;
4. *Постановляє* чотирма голосами проти трьох, що
  - (а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявниці 6 000 (шість тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, яка має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
5. *Відхиляє* одноголосно решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції».